

Надал С. В.

Міський голова м. Тернополя, магістр з фінансів

Спасів Н. Я.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування ТНЕУ, доцент кафедри фінансів ІФНТУНГ

БЮДЖЕТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНУ: МЕХАНІЗМ ВИЗНАЧЕННЯ

В світлі вітчизняної бюджетної децентралізації, лейтмотивом якої є максимальне забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування, бюджетоспроможність є чи не єдиним комплексним індикатором саморозвитку та самофінансування адміністративно-територіальних одиниць. Відповідно, декларуючи результуючі показники виконання місцевих бюджетів, необхідно визначати бюджетоспроможність регіонів у площині набуття останніми фінансової самодостатності, що є запорукою добробуту територіальної громади.

Бюджетоспроможність за своєю сутнісною характеристикою є складовою фінансової спроможності територій, акумулюючи «доходоспроможність», «видаткоспроможність» та «позикоспроможність». Класичність трактування бюджетоспроможності у науковій літературі полягає у висвітленні останньої як здатності органів місцевої влади наповнювати бюджет відповідної території необхідними фінансовими ресурсами, (доходоспроможність), провадити ефективну політику щодо залучення позик та їх ефективного використання (позикоспроможність), а також спроможність забезпечувати основні програми із розвитку в частині видаткових статей місцевого бюджету (видаткоспроможність).

Механізм визначення бюджетоспроможності регіону полягає у використанні аналітичних прийомів, спрямованих на встановлення загального обсягу фінансових ресурсів, які наповнюють бюджет території, пошуку альтернативних джерел їх нарощування та ефективних напрямів

використання на відповідні потреби з метою забезпечення соціально-економічного розвитку певного регіону.

Оцінка бюджетоспроможності території ґрунтується на застосуванні методик вертикального та горизонтального аналізу, які передбачають обчислення [1]:

- процентних співвідношень окремих показників з агрегованим показником;
- абсолютних змін кінцевих показників порівняно з початковими (базисними);
- темпів зростання або приросту показників в аналітичному періоді.

На основі горизонтальної оцінки бюджетоспроможності регіону аналізують зміни в динаміці шляхом зіставлення даних за різні періоди, що уможливорює виявлення відхилення в абсолютній формі та відсотках.

Окрім даного аналізу оцінка бюджетоспроможності регіону базується на розрахунку індексу податкоспроможності, оскільки податки і збори займають домінуючу частку у бюджеті будь-якого рівня. Відповідно, розраховують індекс податкоспроможності території за наступними формулами [2]:

$$I_{PC} = \frac{PC_t}{PC_{сУкр}}, \quad (1)$$

де PC_t – податкоспроможність території,

$PC_{сУкр}$ – середня податкоспроможність по Україні.

$$PC_t = \frac{P_t}{Ч_t}, \quad (2)$$

де P_t – сукупні податки території,

$Ч_t$ – чисельність території.

$$PC_{сУкр} = \frac{P_{Укр}}{Ч_{Укр}}, \quad (3)$$

де $P_{Укр}$ – сукупні податки по Україні,

$Ч_{Укр}$ – чисельність по Україні.

На подальших етапах аналізу бюджетоспроможності регіону доцільно аналізувати видаткоспроможність, тобто ефективність використання коштів бюджету за функціональною та економічною класифікаціями видатків.

Аналіз стану виконання бюджету має здійснюватись, виходячи з даних оперативної, квартальної, річної звітності, а також шляхом складання додаткових аналітичних таблиць.

Показники виконання місцевого бюджету за видатками аналізуються шляхом порівняння затверджених показників видаткової частини бюджету з обсягом касових видатків за відповідний бюджетний період. Аналізу підлягають показники звіту в співвідношенні з річними затвердженими обсягами видатків, обсягом видатків відповідного періоду, порівняно з попередніми бюджетними періодами та бюджетними роками, в абсолютній сумі та відсотковому визначенні.

У сучасній практиці аналіз виконання місцевого бюджету являє собою послідовний комплекс робіт, який зводиться до порівняння планових (або уточнених) з фактичними даними. План-факт аналіз виконання бюджету – один з найпростіших способів оцінити результати роботи місцевих органів самоврядування. Протягом року проводиться аналіз виконання місцевого бюджету із оцінкою відхилень планових показників від фактичних. При цьому обов'язковим є визначення причин та наслідків даних відхилень.

Вищеописаний механізм визначення бюджетоспроможності регіону, який проводиться із врахуванням горизонтального та вертикального аналізу, оцінки факторів впливу на його результати, а також врахування індексу податкоспроможності територій, дозволить, на наш погляд, повномасштабно встановлювати бюджетоспроможність певних адміністративно-територіальних одиниць, виходячи із результуючих показників їх соціально-економічного розвитку.

Література

1. Буковинський С. До питання модернізації державних і місцевих фінансів/ С. Буковинський // Світ фінансів. – 2012. – Вип. 2. – С. 188-193.

2. Ніколаєва О.М. Місцеві фінанси: [навч. посіб.] / О.М. Ніколаєва, А.С. Маглаперідзе. – К.: ЦУЛ. – 2013. – 354с.